AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2021 / 50 • Eylül 2021

'KIZIL ELMA'YI NASIL ANLAMALIYIZ?

Şevval Beste GÖKÇELİK

Misafir Araştırmacı

Genel olarak kabul edilen tanıma göre bir hedef ve amacı simgeleyen kızıl elma, ilk olarak Orta Asyada Türklerin arasında doğan, Osmanlılar döneminde tarihe ve edebiyata dahil edilmiş olan ve sembolik olarak Türk devletleri için fetih ve hâkimiyet anlayışını temsil eden bir imge olarak ortaya çıkmıştır. Kızıl elma ülküsü, Türk milliyetçiliğinin doğuşunda aktif rol almış olan Ziya Gökalp ile ayrı bir boyuta taşınmıştır. Gökalpin yayımlanma tarihi İkinci Meşrutiyet dönemine denk gelen aynı adlı eseri Kızıl Elma 1908 Devriminden sonra İttihat ve Terakki Cemiyetinin iktidarında yükselen Müslüman-Türk milliyetçiliğinin bir kolu olan Turan ülküsü ile ilişkilidir. İmge aynı zamanda Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşında kötümserliğe bürünen milliyetçilerin ruh halini yansıtmak için kullanılmıştır.[1] Peki günümüzde bu kavrama neden başvuruluyor?

2018 yılında, Suriyenin Afrin kentine yönelik düzenlenen Zeytin Dalı Harekatında bulunan bir Türk asker, kendisine yöneltilen İstikamet neresi? sorusuna Kızıl Elma yanıtını vermişti. O zamanlarda Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da askerin sözlerine atıf yaparak Bir kızıl elmamız var. Biz o hedefe doğru gidiyoruz demişti. Kızıl elma kavramının kullanılmasının hangi amaca yönelik olduğu konusunda o günlerde çeşitli tartışmalar ortaya çıkmıştır. Daha sonra devlet yetkililerinden bu kavramın günümüzde Türkiye Cumhuriyetinin bütün vatandaşlarıyla beraber barış, huzur, refah içerisinde ve bağımsız bir şekilde yaşamasının hedef olarak algılanması gerektiği hakkında yorumlar yapılmıştır.

Hedefimiz Kızıl Elma sloganı, II. Abdülhamidi konu alan Payitaht Abdülhamid adlı tarihi dizide de yer alınca halkta kolektif bir bilinç oluşturulduğuna dair söylentiler ortaya çıkmıştır.[2] 2020 yılına gelindiğinde kızıl elma kavramının bu kez Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının hazırladığı bir video klipte ortaya çıkması yeniden tartışmaları gündeme getirmiştir.[3] Bu kavramın son yıllarda fazlasıyla dile getirilmesinin ardından kavramın kendisinin Türk-İslam odağı ve yayılmacı amaçlar arasında paralellik kuran düşünceler ortaya çıkmıştır.[4] Kızıl elma imgesinin kullanılmasını tartışmalı hale getiren asıl nokta Türkiye Cumhuriyetinin, özellikle Azerbaycan ve Orta Asya cumhuriyetleri ile ilişkisini geliştirmesinin bu sembol ile birlikte yayılmacı emellere bağlanması olmuştur.

2020 Dağlık Karabağ Savaşı esnasında ve sonrasında Türkiyenin Karabağ ile ilgili olarak Azerbaycana sunduğu yardım ve destekler, kimi taraflarca kızıl elma imgesi ile örtüşen ideolojik bir yayılma olarak değerlendirilmiştir. Pek çok tarihi ve kültürel ortak değeri

paylaşan Türkiye ile Azerbaycan arasında da yıllardır süregelen dostane ilişkiler, Karabağ Savaşında Türkiyenin Azerbaycana olan desteğini açıklamak noktasında yeterli olacaktır. Türkiyenin Orta Asya cumhuriyetleri ile ilişkilerini inceleyecek olursak özellikle Sovyetler Birliğinin dağılmasının ardından düşen demir perde ve Orta Asya Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını elde etmeleri Türkiyenin bu coğrafyadaki devletlerle bağ kurmasını sağlamış ve ilişkileri geliştirmenin yolunu açmıştır. Dolayısıyla Türkiyenin bahsedilen devletlerle ilişkilerini geliştirme odaklı olarak yürüttüğü stratejileri yayılmacı bir ideoloji ile birleştirerek kızıl elma imgesine bağlamak yanlıştır. Asıl sorulacak soru, Türkiyenin ortak değerler paylaştığı ve kültürel bağlara sahip olduğu Orta Asya Cumhuriyetleri ile ilişkilerini ve iş birliğini geliştirmesinin neden doğal bir süreç olarak algılanmadığıdır. Daha önce yayınlanan bir yazımızda[5] Fransız Kültür Enstitüsünün ve Alman Goethe Enstitüsünün ortaklaşa Balkanlarda ve Irakta açtığı merkezlerden bahsetmiştik. Avrupa çaplı bir ortak kültür kuruluşu zaten varken kültürel alanda iş birliği adı altında açılan ancak bir dış politika aracı olarak kullanılan bu ortak girişim hakkında herhangi bir sorgulama yapılmazken, Türkiyenin ortak pek çok değer paylaştığı Azerbaycan ve Orta Asya cumhuriyetleri ile ilişkilerini sorgulamak ve bunu yayılmacı bir politikaya bağlamak tutarlı olmamaktadır.

Osmanlı döneminde kızıl elma, imparatorluğun batılı ülkelere karşı genişlemesinin bir simgesi olarak kullanılsa da, bu imge her dönemin kültürü ve şartlarına göre şekillenmektedir. Bu kavramı yayılmacı bir politika bağlamında algılamak yerine, Türkiyenin çevre ülkelerle geliştirmekte olduğu ilişkileri tarihsel ve doğal bir sürecin parçası olarak görmek gerekmektedir.

*Fotoğraf: *https://www.haberturk.com/kizil-elma-ulkusu-nedir-tdk-kizilelma-anlami-1806726*

[1] Mahmut Hamsici, Kızıl elma: Kavramın anlamı nedir? İktidar kızıl elma söylemine neden başvurdu?, *BBC Türkçe,* 28 Ağustos 2020, https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53944335

[2] Bulat Nogmanov, Erdoğan bites a piece of red apple, *Realnoe Vremya*, 24 Kasım 2020, https://realnoevremya.com/articles/4978-the-red-apple-is-a-model-of-turkish-nationalism

[3] İletişim Başkanlığı Malazgirt Zaferinin 949. yıl dönümü dolayısıyla Kızıl Elma marşı hazırladı, *T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı*, 24 Ağustos 2020, https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/iletisim-baskanligi-malazgirt-zaferinin-949-yildonumu-dolayisiyla-kizil-elma-marsi-hazirladi

[4] Nogmanov, Erdoğan bites a piece of red apple.

[5]Teoman Ertuğrul Tolun, German-French Joint Cultural Institutes: Transformation Of The Civilizing Mission Of West European Colonialism, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM),* 26 Şubat 2019, https://avim.org.tr/en/Analiz/GERMAN-FRENCH-JOINT-CULTURAL-INSTITUTES-TRANSFORMATION-OF-THE-CIVILIZING-MISSION-OF-WEST-EUROPEAN-COLONIALISM

Yazar Hakkında :

Şevval Beste Gökçelik 2019 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü □□□□ mezun olmuştur. Lisans mezuniyetini takiben 2019 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrasya Çalışmaları tezli yüksek lisans programına başlamıştır. 2018 yılında Erasmus programı kapsamında Università di studi degli Siena'da (Siena Üniversitesi) lisans ve yüksek lisans seviyesinde dersler almıştır.

Lisans öğrenimi sırasında Ocak 2019'da Türkiye Stratejik Analizler Merkezinde stajyer olarak çalışmıştır. Türkiye □□ doğrudan ve dolaylı ilgilendirebilecek bölge dışı siyasi ekonomik askeri ve sosyokültürel gelişmelerin yakından takibini sağlamıştır. 'Burada 'Arap Baharı'nda Gençlik Örgütleri' adlı tez çalışmasını hazırlamıştır. Ayrıca TÜRKSAM Göçmen Bültenini hazırlamıştır. Yüksek lisans öğrenimi sırasında 2019 yılında Polonya'nın Krakow kentinde uluslararası tanıtım ve pazarlama alanında uygulamalı olarak staj yapmıştır.

Kasım 2020'de Misafir Araştırmacı olarak AVİM'e katılmıştır.

Atıfta bulunmak için: GÖKÇELİK, Şevval Beste. 2020. "KIZIL ELMA'YI NASIL ANLAMALIYIZ?". Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2021 / 50. Eylül 17. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avimbulten.org/tr/Yorum/KIZIL-ELMA-YI-NASIL-ANLAMALIYIZ

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır